

*Kokonaisten
ihmisten
Suomi.*

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Pohjola

www.slu.fi

Toimintamalli seuran ja liiton yhteistyöhön häirintä- tapauksen käsittelyssä

LIITE OPPAASEEN LUPA VÄLITTÄÄ – LUPA PUUTTUA

Toimintamalli seuran ja liiton yhteistyöhön häirintä- tapauksen käsittelyssä

LIITE OPPAASEEN LUPA VÄLITTÄÄ – LUPA PUUTTUA

Sisällysluettelo

Erään seuran ja liiton nopea ja avoin yhteistyö häirintätapauksessa	7
Häirintää koskevan tiedotteen elementtejä	11
Tiedotepohja häirintäviestintään	14
Viestipohja kollegoille (email)	17
Kutsupohja häirintää koskevaan keskustelu-tilaisuuteen	18
Lupa välittää – lupa puuttua -casekortit	19
Pohjia casien käsittelyyn	27

Erään seuran ja liiton nopea ja avoin yhteistyö häirintätapauksessa

Seuran nopea puuttuminen

- seuran toimija käyttäytyy häirintään viittaavalla tavalla nuoria urheilijoita kohtaan
- vanhemmat huolestuvat, kun nuoret eivät yhtäkkiä halua mennä harjoituksiin, jolloin nuoret kertovat häirinnästä
- vanhemmat ottavat yhteyttä seurajohtoon
- seurajohto valitsee heti vastuuhenkilöt, jotka paneutuvat asiaan ja vievät asiaa eteenpäin
- seuran vastuuhenkilöt keskustelevat asiasta välittömästi nuorten ja heidän perheidensä kanssa ja ohjaavat heitä myös viranomaisten puoleen asian hoitamisessa
- seuran vastuuhenkilöt keskustelevat asiasta epäillyn henkilön kanssa
- seuran vastuuhenkilöt sulkevat häirinnästä epäillyn henkilön seuran toiminnasta asian tutkinnan ajaksi (= lapset turvaan)
- seuran vastuuhenkilöt ottavat yhteyttä lajiliiton toiminnanjohtajaan

SEURAN TOIMINTAPERIAATTEET

- suhtautuu vakavasti häirintää koskevaan yhteydenottoon
- valitsee vastuuhenkilöt, jotka vievät asiaa eteenpäin
- toimii nopeasti ja johdonmukaisesti joka suuntaan
- keskustelee asiasta yhteisymmärryksessä kaikkien asianosaisten kesken
- poistaa epäillyn kaikista seuran tehtävistä tutkinnan ajaksi
- viestii asiasta yhteistyössä liiton kanssa
- valistaa koulutuksissa ja vanhempainilloissa häirinnän ennaltaehkäisystä ja toiminnasta mahdollisissa häirintätapauksissa

Yhteistyö liiton kanssa

- seuran yhteydenoton jälkeen lajiliiton toiminnanjohtaja tiedottaa asiasta liiton puheenjohtajaa, ja he päättävät epäillyn henkilön sulkemisesta liiton alaisesta toiminnasta toistaiseksi käsittelyn ajaksi
- liiton tj ottaa yhteyttä SLU:n yhteiskuntavastuun asiantuntijaan ja viestintäjohtajaan ennakoiden tarvittavia toimenpiteitä
- liiton tj kertoo tilanteesta Nuoren Suomen yhteyspäällikölle
- liiton tj informoi liittohallitusta ja liiton henkilöstöä tilanteesta
- liitto on jakanut SLU:n häirintäoppaan kaikkiin seuroihin kaksi vuotta aiemmin
- liitto on nostanut tietoisuutta asiasta koulutustoiminnassaan
- seura ja lajiliitto päättävät jatkotoimenpiteistään asian viranomaiskäsittelyn jälkeen. (Ks. esim. SLU:n laatima Valmentajien työsopimusmalli)

”Lajiliiton esimerkki on tärkeä. Jos liitto hyssyttelee asiaa, seurassakin hyssytellään helposti.”

Tiedote yhdessä valmiiksi

- liitto ja seura valmistelevat SLU:n tuella asiasta viestin seuran jäsenistölle (ks. tiedotepohja)
- liitto ja seura sopivat vastuuhenkilöt, jotka vastaavat mahdollisiin yhteydenottoihin seurasta
- samalla sovitaan, millä tavoin median tulee tarvittaessa saada heti perustietoa asiasta
- yhdessä valmisteltu viesti on valmiina sähköisesti mahdollisia yhteydenottoja varten
- yhteystietorekisterit ovat kunnossa
- liitto tiedottaa tilanteesta SLU:n, Nuoren Suomen ja Olympiakomitean toiminnanjohtajia ja puheenjohtajia mahdollisten mediayhteydenottojen varalta (ks. viestipohja)

Kuinka laajasti tiedotetaan tilanteesta tiedotteella?

Tiedotteen jakelua koskevissa keskusteluissa jouduttiin pohtimaan mm. seuraavia näkökohtia:

VAIHTOEHTO 1:

Tiedote kaikille yhteisön jäsenille heti ensimmäisessä vaiheessa

Laajan tiedottamisen etuna nähtiin avoimen toiminnan toteuttaminen sekä se, että viesti menee mahdollisesti heti eteenpäin halutussa muodossa. Mahdollisina uhkina taas nähtiin se, että tiedote herättää epävarmuutta muissa vanhemmissa, lapset tunnistetaan, media herää ja uutisoi epäasiallisesti, seura saa kohtuuttomasti lokaa tai epäilty tuomi-taan kesken tutkinnan.

VAIHTOEHTO 2:

Ei laajaa tiedottamista heti ensimmäisessä vaiheessa

Tässä vaihtoehdossa mahdollisena uhkana nähtiin se, että viesti nousee esiin keltaisessa lehdistössä sen tyylillä.

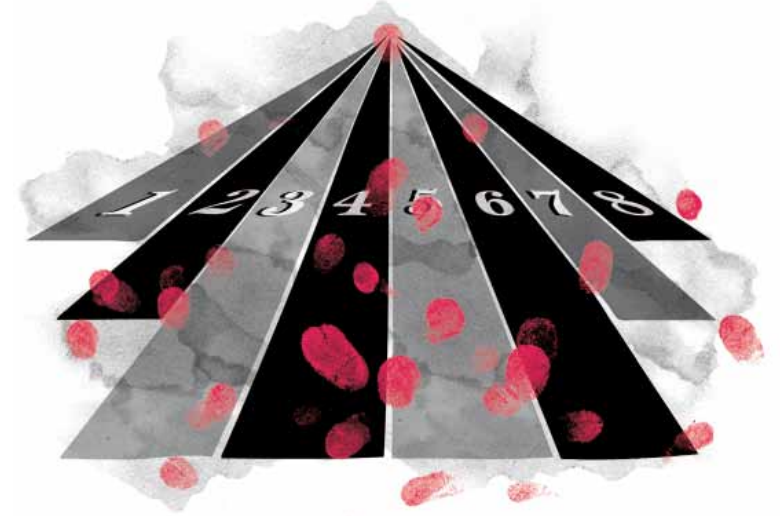
Seura päätyi laajaan tiedottamiseen, sillä se halusi toimia avoimesti, vilpittömästi ja keskustelevasti, lisätä vanhempien tietoa toiminnan turvallisuudesta sekä ehkäistä huhujen, salailuepäilyjen ja virheellisten tietojen leviämistä.

Seuran mukaan vanhempien kuuluu tietää ja luottaa, että seura toimii oikein ja että lapset voivat harrastaa edelleen turvallisesti seurassa.

Keskustelutilaisuus seuran jäsenistölle

- viikon sisällä tapahtuneesta liitto ja seura päättävät yhdessä järjestää aiheesta keskustelutilaisuuden seuran jäsenistölle
- tilaisuudella halutaan syventää aiheeseen liittyvää tietoisuutta sekä seuran toimintatapoihin liittyvää keskustelua halukkaiden kanssa

- liitto lähettää kutsun (ks. kutsupohja), tiedotteen ja häirintäoppaan seuran jäsenistölle
- kutsu postitetaan maanantaina ja tilaisuus järjestetään saman viikon torstaina, millä lyhennetään riskialtista aikaa kutsun ja tilaisuuden välillä (esim. viikonlopputapahtumia)
- alle 16-vuotiaille kutsu lähtee osoitelapulla, jossa on nimi ja osoitus "Vanhemmille", muille omalla nimellä. Perheille, joissa on useampia jäseniä, kutsu menee vanhimmalle jäsenelle (isälle/äidille), eikä lainkaan perheen nuorimmille.
- tilaisuuteen osallistui n. 20 seuran jäsentä
- alustajina toimivat seuran puheenjohtaja, liiton toiminnanjohtaja ja SLU:n yhteiskuntavastuun asiantuntija. Alustusten jälkeen seura kävi omaa keskusteluaan tilanteesta.
- tilaisuus rajattiin vain seuran jäsenille, millä turvattiin vanhempien rauha keskustella asioista avoimesti

Häirintää koskevan tiedotteen elementtejä

Seuraavassa on yleisiä elementtejä häirintää koskevan tiedotteen laatimiseen. Sisäinen ja ulkoinen tiedote laaditaan tapauskohtaisesti ja tarkastetaan kaikkien asianosaisten kesken.

On erinomaista, jos seura tai järjestö on ennalta varautunut kriisin mahdollisuuteen ja laatinut ohjeet tyypillisiä kriisitilanteita varten. Kriisissä on kolme toisiinsa liittyvää periaatetta: nopeus, vilpittömyys ja pyrkimys vuoropuheluun kriisin osapuolten kanssa.

Lisätietoja: SLU:n Kriisiviestintäohjeisto

Mitä on tapahtunut?

- Seurassa on ilmennyt epäily nuoreen/nuoriin kohdistuneesta sukupuolisesta häirinnästä.
- Mikäli luontevaa, ilmaistaan missä yhteydessä häirintää on tapahtunut
- Häirintätapaus saatettiin seuran johdon tietoon viikon ... alussa.
- Asianosaisten mukaan häirintää voi kuvailla ... (esim. asiattomaksi kosketteluksi ja nuorille sopimattomiksi puheiksi tai vakavaksi hyväksikäytöksi esim. raiskauksen ollessa kyseessä).

Miten on toimittu?

SEURAN JOHTO ON TOIMINUT ASIASSA NOPEASTI:

- Seuran vastuuhenkilöt ovat tavanneet nuoret ja heidän perheensä ja ohjanneet heitä asian hoitamisessa viranomaisten suuntaan.
- Vanhemmat ovat vieneet tapauksen lastensuojeluviranomaisten hoitettavaksi.

- Seuran vastuuhenkilöt ovat olleet yhteydessä häirinnästä epäiltyyn henkilöön. Hänet on suljettu seuran toiminnasta toistaiseksi.

LAJILIITON TOIMENPITEET NYT:

- sulkenut henkilön liiton toiminnasta toistaiseksi
- antanut täyden tukensa seurajohdolle asian hoitamisessa ja kiittää seuraa tapauksen nopeasta hoitamisesta
- Lajiliiton aiemmat ennaltaehkäisevät toimenpiteet:
- jakanut SLU:n Lupa välittää – lupa puuttua -häirintäoppaan kaikille jäseneseuroilleen
- käsittelee häirintää ohjaaja- ja valmentajakoulutuksissa
- Seura ja liitto päättävät jatkotoimenpiteistään viranomaiskäsitteilyn jälkeen

Häirinnän yleisyys (ilmiön suhteellistaminen)

- Viimeisen tasa-arvobarometrin (2008) mukaan joka toinen nuori nainen ja 19 prosenttia nuorista miehistä (alle 35-v.) on kokenut seksuaalista häirintää
- Kaikessa jokapäiväisessä toiminnassa, jossa ollaan yhdessä lasten ja nuorten kanssa, ilmenee myönteisten asioiden lisäksi myös kielteisiä ilmiöitä – myös liikunnassa ja urheilussa

Liiton ja seuran suhtautuminen häirintään

- Liitto ja seura eivät hyväksy häirintää missään muodossa.
- Urheiluelämä on laajemminkin ottanut kantaa häirintään Reilussa Pelis-

sä, liikunnan ja urheilun eettisissä ihanteissa ja tavoitteissa. Sen mukaan liikuntaorganisaatioissa ei hyväksytä sukupuolista tai seksuaalista häirintää tai hyväksikäyttöä missään muodossa.

Vanhempien kiitos

- Vanhemmat kiittävät seuraa nopeasta toiminnasta; nuoret jatkavat harrastustaan.

Luottamuksellisuus

- Nuorten ja heidän perheidensä suojelemiseksi ja häiriöttömän viranomaiskäsittelyn varmistamiseksi henkilöiden nimiä ei voida julkistaa. Lastensuojeluasioista on tiukat vaitiolosäädökset.

- Tiedotteen vastaanottajia pyydetään ohjaamaan kaikki mahdolliset tiedustelut osoitetuille vastuuhenkilöille.

Lisätietoja:

Esim. seuran puheenjohtaja XX, yhteystiedot

Esim. järjestön toiminnanjohtaja YY, yhteystiedot

Tiedotepohja häirintäviestintään

Paikka pvm

Tiedote seuran jäsenistölle

Suomen ...liiton jäsen seurassa ...ssa on ilmennyt (ajankohta esim. syksy) epäily nuoreen henkilöön kohdistuneesta sukupuolisesta häirinnästä. Epäily on suljettu välittömästi seuran toiminnan ulkopuolelle toistaiseksi asian tutkinnan ajaksi.

Tapauksen puututtiin välittömästi

Häirintäepäily saatettiin seuran johdon tietoon viikon ... alussa. Seuran puheenjohtaja XX ja koulutuspäällikkö YY tarttuivat asiaan välittömästi suljemalla häirinnästä epäillyn henkilön seuran toiminnasta ja varmistamalla, että nuoret eivät ole vaarassa joutua toistamiseen häirinnän kohteeksi.

XX ja YY ovat käyneet tapaamassa nuorta/nuoria ja heidän perheitään ja ohjanneet heitä asian hoitamisessa viranomaisten suuntaan. Myös häirinnästä epäilty on oltu yhteydessä.

XX ja YY informoivat asiasta myös ...liiton toiminnanjohtajaa ZZ:a ja puheenjohtajaa OO:a, jotka päättivät epäillyn henkilön sulkemisesta liiton alaisesta toiminnasta toistaiseksi asian käsittelyn ajaksi.

Asianosaisten kertomusten perusteella häirintää voisi kuvailla asiattomaksi kosketteluksi ja nuorille sopimattomiksi puheiksi.

Asia on annettu lastensuojeluviranomaisten hoidettavaksi

Häirintätapaus on annettu lastensuojeluviranomaisten hoidettavaksi. Seura ja liitto päättävät omista kurinpidollisista toimenpiteistään asian viranomaiskäsittelyn jälkeen. Suomen ...liitto ja seura ... eivät hyväksy häirintää missään muodossa.

Nuorten ja heidän perheidensä edun turvaamiseksi ja häiriöttömän vi-
ranomaiskäsitteilyn varmistamiseksi henkilöiden nimiä ei voida julkistaa.
Lastensuojeluasioista on myös erittäin tiukat vaitiolosäädökset.

Seura ja Suomen ...liitto järjestävät yhteistyössä seuran jäsenistölle kes-
kustelutilaisuuden sukupuolisesta ja seksuaalisesta häirinnästä.

Nuorten vanhemmat kiittävät seuraa asian nopeasta käsittelystä

”Seuramme tarttui asiaan todella hyvin. Minulle ei tullut hetkeäkään sel-
lainen olo, että asiaa ei olisi otettu vakavasti tai että en olisi uskaltanut
ottaa asiaa esille”, kertoo erään häirinnän kohteeksi joutuneen nuoren
äiti.

”Kiitos seuralle asian tomerasta hoitamisesta. Nuoret ovat jo palanneet
harjoituksiin ja harrastus jatkuu”, äiti jatkaa.

Urheiluelämä on ottanut kantaa sukupuoliseen häirintään Reilu Peli
-asiakirjassa

Liikuntajärjestöt ovat ottaneet kantaa sukupuoliseen häirintään urhei-
luelämän eettisiä periaatteita käsittelevässä Reilu Peli -asiakirjassa.

Sen mukaan liikuntaorganisaatioissa ei hyväksytä sukupuolista tai seksua-
alista häirintää tai hyväksikäyttöä missään muodossa.

Lisäksi liikunnan kattojärjestö Suomen Liikunta ja Urheilu (SLU) on anta-
nut Lupa välittää – lupa puuttua -oppaassa suositukset ja ohjeistukset
sukupuolisen häirinnän ehkäisemiseen ja toimii seurojen ja järjestöjen
tukena aiheen piirissä. Oppaassa korostetaan, että häirintään tulee puut-
tua välittömästi.

Mitä ...liitto on tehnyt häirinnän ehkäisemiseksi ja käsittelemiseksi?

...liitto on jakanut Lupa välittää – lupa puuttua -häirintäoppaan kaikille
jäseneuroilleen vuoden 2003 alussa. Liiton ohjaaja- ja valmentajakoulu-
tuksissa käsitellään sukupuolista häirintää. Tässä tiedotteessa mainitussa
häirintätapauksessa liitto on antanut täyden tukensa seurajohtajalle asian
hoitamisessa ja kiittää seuraa tapauksen nopeasta hoitamisesta. ...liitto
pitää tärkeänä, että mahdolliset häirintätapaukset tuodaan esiin heti ja
rohkeasti.

Viimeisen tasa-arvobarometrin (2008) mukaan joka toinen nuori nainen
ja 19 prosenttia nuorista miehistä (alle 35-v.) on kokenut seksuaalista
häirintää. Kaikessa jokapäiväisessä toiminnassa, jossa ollaan yhdessä
lasten ja nuorten kanssa, ilmenee myönteisten asioiden lisäksi myös kiel-
teisiä ilmiöitä – myös liikunnassa ja urheilussa.

”Vaikeita tilanteita tulee eteen myös jokaisen seuran arjessa. Kysymys
onkin siitä, miten ongelmia käsitellään ja ehkäistään. Puuttamalla häirin-
tään nopeasti ja varhain seura on osoittanut olevansa laatuseura”, kom-
mentoii Nelli Koivisto, SLU:n yhteiskuntavastuupäällikkö (2003-2008).

Hyvän seuran tuntee juuri toimintatavoista ongelmatilanteissa, Nelli
Koivisto jatkaa.

Asiaan liittyvästä kaikesta tiedottamisesta vastaavat seuran puolesta
puheenjohtaja XX ja liiton puolesta toiminnanjohtaja ZZ.

**Pyydämme tämän tiedotteen vastaanottajia kunnioittamaan häirin-
nän kohteeksi joutuneiden nuorten ja heidän perheidensä toivetta
olla saattamatta tätä tiedotetta eteenpäin. Pyydämme ohjaamaan
kaikki tiedustelut yllämainituille henkilöille.**

Puheenjohtaja

Seuran nimi

puhelin

email

Toiminnanjohtaja

Järjestön nimi

puhelin

email

Viestipohja kollegoille (email)

Lähettäjä: ...@liitto.fi

Lähetetty: 1.1.2010

Vastaanottaja: toiminnanjohtaja@slu.fi; pääsihteeri@noc.fi; pääsihteeri@nuorisuomi.fi

Aihe: Tiedoksi ...liitosta

Tervehdys kollegat,

Ohessa on tiedoksenne asia, joka saattaa tulla julkisuuteen lähiaikoina. Aiheeseen liittyvä yhteydenotto voi tulla teillekin ja siksi haluan tuoda asian etukäteen teidän tietoonne.

Alla oleva tiedote on ...liiton hallituksen ja tiedotteessa mainitun seuran hallituksen käsissä maanantaina (pvm). Tiistaina (pvm) tiedote on seuran jäsenistöllä (= 400 postiosoitetta). Kaikki tiedotteet teitä lukuun ottamatta kulkevat paperipostina, jotta asia ei lähde leviämään netissä erilaisille palstoille.

Asian tiimoilta järjestetään seurassa keskustelutilaisuus torstaina (pvm) klo 18 ...ssa (paikka).

Asiaa on käsitelty hyvässä yhteistyössä SLU:n ja Nuoren Suomen kanssa.

Voitte välittää tämän viestin puheenjohtajillenne, jos katsotte sen tarpeelliseksi.

Terveisin

ZZ

Toiminnanjohtaja

Kutsupohja häirintää koskevaan keskustelu- tilaisuuteen

KUTSU

Tule keskustelemaan siitä, miten Seura X:ssa suhtaudutaan sukupuoli-
seen häirintään

Aika: 1.1.2007

Paikka: Nuorisotalo X, osoite

Seura X järjestää yhteistyössä Suomen ...liiton kanssa tilaisuuden, jossa keskustellaan siitä, miten seurassamme suhtaudutaan sukupuoliseen häirintään. Tilaisuudessa esiintyvät seuran puheenjohtaja XX, ...liiton toiminnanjohtaja ZZ ja Suomen Liikunnan ja Urheilun (SLU) yhteiskunta-
vastuun asiantuntija YY.

Tilaisuuteen on kutsuttu seuran jäsenistö vanhempineen, ohjaajineen ja valmentajineen.

Tutustu ennen tilaisuutta oheiseen SLU:n Lupa välittää – lupa puuttua
-häirintäoppaaseen.

Lisätietoja:

XX

ZZ

Puheenjohtaja
Seuran nimi
puh.
email

Toiminnanjohtaja
Suomen ...liitto
puh.
email

Lupa välittää – lupa puuttua -casekortit

Seuraavien casekorttien – tilannekuvausten – tarkoituksena on aktivoida liikunnan ja urheilun piirissä toimivia pohtimaan hyvän toiminnan ja häirinnän rajoja sekä tunnistamaan häirinnän erilaisia ilmentymiä.

Tarkkoja sääntöjä läheiseen vuorovaikutukseen ja fyysiseen kontaktiin ei liikunnassa ja urheilussa voi helposti määrätä. Lähtökohtia ja suuntaviivoja omaa ja toisten käyttäytymistä pohtiville keskusteluille on kuitenkin luotu. Suosituksia ja ohjeita löytyy mm. seuraavista aineistoista:

- SLU:n Lupa välittää – lupa puuttua -häirintäopas (2002)
- Suomen Valmentajat ry:n Nauti valmentamisesta -aineisto
- SLU:n toimintamalli seuran ja liiton yhteistyöhön häirintätapauksen käsittelyssä (2005)
- SLU:n linjaus aikuisen ja nuoren urheilijan välisestä suhteesta (2004)
- SLU:n Valmentajien työsuhdetyöryhmän raportti (2002)
- Toimintamalli häirinnän hallintaan työpaikalla

Ratkaisevaa on, miten kohde kokee tilanteen. Jos hän kokee tulleensa häirityksi, asia tulee ottaa aina vakavasti.

Tämän materiaalin lopussa on tarkempia viitteitä aineistoihin, jotka tarjoavat ohjeistusta kunkin casekortin käsittelyyn. Samansuuntaiset ohjeet ja toimintamallit soveltuvat usean casen käsittelyyn. Useinhan on kysymys yhteisten pelisääntöjen tarpeesta. Jämäkät pelisäännöt luovat selkänöjan toiminnalle, jolloin yksittäiset tilanteet eivät vaadi aina erillistä rajanvetoa, neuvottelua ja sopimista.

Häirinnän ehkäisemisessä ja käsittelyssä vastuu on aina aikuisilla, koska lapsi tai nuori ei välttämättä tiedä, missä sallitun toiminnan rajat kulkevat. Lapselta tai nuorelta ei voida myöskään edellyttää, että hän osaa tai uskaltaa ilmaista pitävänsä esimerkiksi valmentajansa tai kanssaurheilijansa käytöstä loukkaavana. Aikuisen toiminnassa korostuukin tilanneherkkyys ja mahdollisten ongelmien tiedostaminen.

Seuraavia kysymyksiä voit soveltaa casien tarkastelussa:

- Onko tilanteessa kysymys häirinnästä? Miksi? Miksi ei?
- Miten tilanteessa kannattaisi toimia?
- Mitä häirinnän kohde, omainen, läheinen ystävä, seuratoveri voi tehdä?
- Kenen puoleen kannattaisi ensimmäiseksi kääntyä asian käsittelyssä?
- Aavistaisitko jotain, jos olisit seuratoveri?
- Aavistaisitko jotain, jos olisit vanhempi?
- Miten itse todennäköisesti reagoisit samanlaisessa tilanteessa?
- Miltä sinusta tuntuisi kertoa kokemastasi häirinnästä seuratoverille?
- Millaisia kuvittelet ensimmäisten seurassa liikkeelle lähtevien huhujen olevan?
- Miten me voimme ennaltaehkäistä tällaisia tilanteita omissa yhteisöissä?

1

”Iltapäiväkerhossa on lapsia, jotka hyötyisivät syliin ottamisesta ja rauhoittamisesta. Hoitokielellä sitä kutsutaan ”holding”. Ohjaajat eivät kuitenkaan uskalla koskettaa lasta, koska yhtenäiset ohjeet puuttuvat eikä asiasta ole edes keskusteltu. Erästä ohjaajaa oli myös neuvottu, että koskettaa ei saa. Jonkinlaisia pelisääntöjä tai rajanvetoja tarvittaisiin.”

2

”Seurassani on yksi tyyppi, joka lääppii harjoituksissa, aina ikään kuin tahattomasti. Lajissa ollaan lähekkäin, joten ulkopuolisen voi olla vaikea erottaa, milloin asiaan kuuluva kontakti menee kosketteluksi. Itse kyllä tietää koskettamisen tavasta, milloin se liittyy tekniikkaan, milloin ei.

Muutama seurakaveri tietää tästä, mutta kukaan ei oikein halua tehdä siitä ns. numeroa. Miten asiasta voisi puhua ilman, että leimataan tiukkapipoksi?”

3

Joukkueen 30-vuotias toimihenkilö alkaa seurustella juuri joukkueeseen tulleen alaikäisen pelaajan kanssa. Pian nuori alkaa kapinoida vanhempiaan vastaan, ei vastaa heidän puhelinsoittoihinsa ja viettää yöt poissa kotoa. Aikuinen hakee nuoren koulusta ja seuraa häntä kaikkialle. Vanhemmat huolestuvat tilanteesta. Vähitellen nuori putoaa pois opiskelupaikastaan ja harrastuksestaan. Seurustelu päättyy muutaman kuukauden kuluttua.

Kahden vuoden kuluttua sama kaava toistuu. Sama toimihenkilö alkaa seurustella joukkueeseen tulleen 16-vuotiaan kanssa. Jälleen vanhemmat huolestuvat ja ottavat yhteyttä seuran johtoon. Johto ei puutu asiaan, koska pelkää, että asian esille nostaminen vahingoittaisi seuran arvostetun toimihenkilön, joukkueen tai koko lajin mainetta.

4

”Kun epäonnistumme, rangaistuksena on istua valmentajan sylissä. Minusta se on inhottavaa. Hän koskettelee meitä ja käyttäytyy kauhealla tavalla. Viime viikolla meillä oli pikajuoksuharjoitus, jossa viimeiseksi tullut joutui istumaan valmentajan sylissä, joten kaikki me juoksimme kuin henkemme edestä”.

5

”Me vaan naurettiin sille, että taasko joku 15-16-vuotias. Vasta aikuise-
na tajusin, että sehän oli täys pervo ja hyväksikäyttäjä. En tiedä, miten se niitä sai, kai sillä että se oli ihan OK näköinen, ja vanhempi mies, vaikka asui vielä kotona eikä ollut koskaan seurustellut pidempiaikaisesti.”

6

”Ohjaajani sanoo asioista ehkä tarkoittaen ne vitsinä, mutta joskus ne loukkaavat. Hän saattaa sanoa esimerkiksi, että minulla on ”liian pienet tissit” tai huomautella muista kehonosistani ja tällä kaikella ei ole mitään tekemistä lajini kanssa”.

7

”Valmentajamme usein katsoo meitä ennen harjoituksia päästä varpasiin ja sanoo meidän näyttävän hyvältä hymyillen iljettävästi, erityisesti silloin, kun jollain on meikkiä ja normaalista T-paidasta ja trikoista poikkeavaa päällä, kuten toppi”.

8

”Kun olemme kilpailumatkoilla tai leireillä, ryhmämme huoltaja aina kehuu tai haukkuu muiden tyttöjen vartaloita. Erityisesti kilpakumppanieni vartalot ovat haukun kohteena. Kai hän silleen haluaa lisätä itseluottamustani tai jotain sellaista. Kerran ollessamme valmennusporukan kanssa teatterissa hän sanoi kakkien kuullen, että katsotaan, mitä tuonkin hameen alla on, näkyykö mitään, tarkoittaen yhtä tanssivaa näyttelijää, jolla oli pieni hame.”

9

"Ei se koskaan mitään yritä, mutta aina, kun olen ollut esimerkiksi leireillä, se heittää tyhmiä juttuja saamisesta ja siitä että se kyllä tietää, miksi mua väsyttää. Aivan kuin se olisi mustasukkainen."

10

"Valmentajani piti alusta lähtien minusta hyvää huolta. Tunsin itseni aivan erityiseksi hänen ohjauksessaan. Se oli imartelevaa. Tietyt rajat alkoivat kuitenkin vähitellen ylittyä hänen käytöksessään minun suhteeni. En kuitenkaan sanonut "ei". Se tuntui jotenkin väärältä, kun hän oli ollut niin hyvä minulle. Aloin ahdistua hänen läheisyydestä ja rupesin välttelemään kahdenkeskisiä tilanteita hänen kanssaan. Eniten pelkäsin, joudunko ulos valmennusryhmästä, jos vastustelen lähentelyjä toden teolla."

11

"Lajissani on selkeä hierarkia aloittelijasta edistyneisiin, ja valmentajilla on vahva auktoriteettiasema. Heitä nuoret katsovat ylöspäin. Lajin riskeistä johtuen nuori luottaa jopa henkensä valmentajan käsiin. Tätä valtasuhdetta jotkut käyttävät hyväksi. Pelisääntöjä tarvittaisiin myös auktoriteeteille."

12

"Maajoukkueellamme oli viikonlopunmittainen päätöstilaisuus mökillä. Ekana iltana saunottiin pelaajien kanssa. Yhtäkkiä saunan ovi aukeaa, ja valmentajamme on ovella ilman rihman kiertämää. Emme saaneet sanaa suustamme tyrmistykseltämme, ja näin valkku kiipesikin lauteille viereeni istumaan. Hetken hiljaisuuden jälkeen me häivyimme saunasta, ja valmentaja jäi lauteille yksin. Ilmeisesti hänen mielestään oli ihan OK tulla pyytämättä saunomaan kanssamme. Meistä ei – varsinkin, kun vanhempien pelaajien mukaan tämäntyyppistä käyttäytymistä oli tullut esiin aiemminkin."

13

"Joukkueenjohtajamme pyrkii usein aika intiimiin kontaktiin kanssani erilaisilla verukkeilla, tyyliin: Katsotaanpas sitä sykemittaria tai hierotaanpas vähän tuostakin."

14

"Valmentajamme ei lähde pukukopista kulumallakaan, vaikka alamme vaihtaa vaatteita"

15

"Valmentajani tuli seuran saunaillalla alastomana hyppelemään eteeni takahuoneessa ja sanoi: 'Katso, miten ihana mä olen. Voisinko mä tehdä sulle jotain hyvää?' Olin silloin hämmentynyt 15-vuotias enkä osannut tehdä mitään tilanteessa."

16

"Lapseni joutui tuomarin hyväksikäyttämäksi. Monet varoivat tulehasta esiin asian kanssa ja useimmat poliisin kuulustelematkin vähätelivät asiaa. He halusivat päästä jutusta eroon mahdollisimman nopeasti ja siirtyä elämässä eteenpäin. Luulen, että kyseinen tuomari hakeutui toimintaan voidakseen helpommin päästä nuorten seuraan. Toiminta jatkui niin kauan, että on vaikea uskoa vastuuhenkilöiden olleen asiasta täysin tietämättömiä."

17

Olet aktiivinen vapaaehtoistoimija ja seuran johtokunnan täysi-ikäinen jäsen. Seuran 14-vuotias lupaava viehättävä urheilijatyttö lähestyy sinua eräässä seuran tapahtumassa ja kertoo olevansa ihastunut sinuun. Tyttö tietää, että olet sinkku ja vihjaa, että on ajatellut seurustelua kanssasi. Seuraavana päivänä hän lähettää sinulle tunteellisen tekstiviestin. Miten toimit?

18

”Olin ihan pallo hukassa, kun joukkueeni tytöiltä alkoi tulla tekstiviestejä. Tajusin tulleei heidän ihastuksen kohteeksi, mutta en tiennyt, miten siihen pitäisi suhtautua. Meidän lajissa asetelma on niin, että nuoria tyttöjä on paljon harrastajina ja ohjaajat ja valmentajat ovat pääosin miehiä. Ihastumista voi tapahtua puolin ja toisin. Meillä on kuitenkin linjattu asia niin, että seurustelukuviot eivät kuulu valmentajien ja urheilijoiden välille. Ohje valmentajille on, että tee se jossain muualla kuin seurassa.”

19

”Valmentajalla oli tapana soitella meille urheilijoille iltaisin ja lähellä tekstiviestejä, joiden sisältö ei millään tavoin liittynyt urheiluun. Kauden päätteeksi hän halusi viedä alaikäiset tytöt risteilylle, joka ei ollut harjoittelu- tai kilpailumatka. Hän myös kävi mielellään ravintoloissa nuorten urheilijoiden kanssa. Näistä ravintolailloista hän puhui muille seuratoimijoille rehvakkaasti, kuinka nuoret naiset tykkää niin.”

20

”Tapsin aviomieheni urheiluseurassa. Seurustelun alkaessa olin 14-vuotias ja mieheni – silloinen valmentajani – seitsemän vuotta vanhempi. Vanhempani suhtautuivat seurustelumme aluksi varautuneesti ja pelkäsivät miehen käyttävän nuoruuttani ja kokemattomuuttani hyväkseen. Minun he uskoivat ihastuneen aikuiseen mieheen idolin rakkaudella. Ajan kuluessa luottamus suhteeseemme kuitenkin syntyi. Olemme nyt olleet naimisissa 15 vuotta”.

21

”Tavallaan ajattelin, että pystyn hallitsemaan sen, ettei se minua juuri häiritse, mutta toisaalta olin vaivaantunut matkustaessani hänen kanssaan. Samalla kuitenkin ajattelin, ettei tämä ole tarpeeksi vakavaa. Mutta sellaisesta käytöksestä on tultava loppu... mutta kun on itse sellaisessa tilanteessa, sitä vain toivoo, että hän lopettaa.”

22

”Yksissä juhlissa hän oli kannissa ja alkoi piirittää minua. Minä kamppasin hänet, ja hän kaatui lattialle jysähtäen. Sen jälkeen hän ei häirinnyt minua vähään aikaan. On surullista, että sen täytyy olla tällaista.”

23

15-vuotiaiden tyttöjen joukkueella on valmentajana 23-vuotias nuori mies. Muutamat tytöt ihastuvat valmentajaan, mistä tämä ei ole lainkaan tietoinen. Valmentajalla on tapana vitsailla tyttöjen kanssa ja joskus tilanteisiin liittyy pelehtimistä, leikkimielistä käsirsyä ja tönimistä. Erään viikonloppu-turnauksen aikana valmentaja hieroo joitakin tyttöjä joukkueen makuutiloissa. Kuultuaan tästä joidenkin nuorten vanhemmat ottavat huolestuneina yhteyttä seuran puheenjohtajaan. *Miten pitäisi toimia?*

24

Keski-ikäinen mies käy säännöllisesti seuraamassa nuoren urheilijan harjoituksia. Vähitellen hän alkaa ottaa kontaktia nuoreen, tulee juttelemaan harjoitusten jälkeen ja kehuu tämän tuloksia. Nuori on otettu saamastaan huomiosta ja ihailusta. Eräänä iltana mies ehdottaa treffejä nuoren kanssa. Valmentaja seuraa, mitä on tapahtumassa ja kieltää seurustelun ehdottomasti.

Toimiko valmentaja oikein?

Miten valmentaja mahtoi perustella ehdotonta kieltoaan?

25

Paikallinen lehtikuvaaja käy ahkerasti seuraamassa lajin kisoja. Vähitellen huomataan, että hän ottaa erityisen paljon kuvia juuri silloin, kun teini-ikäiset urheilijatytöt alkavat riisuutua tulevaa suoritusta varten. Kuvaaja tulee lähelle ja kamera käy vilkkaasti. Urheilijat hämmentyvät tästä ja ihmettelevät, miksi he joutuvat toistuvasti kuvaajan syyniin juuri tuossa tilanteessa. *Miten tilanteeseen voitaisiin vaikuttaa?*

Pohjia casien käsittelyyn

Case 1

Tilannekuvaus kertoo tarpeesta luoda yhteinen näkemys tarkoituksenmukaisesta fyysisestä kontaktista kyseisen toiminnan piirissä. Lähtökohdista keskustelulle voivat olla esimerkiksi Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan suositukset häirinnän ennaltaehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä. Hyödyllisiä pohjia voivat tarjota myös esimerkiksi opettajien ja/tai lastentarhanopettajien ammattieettiset periaatteet.

Case 2

Tilannekuvaus kertoo tarpeesta käydä seuran sisäinen keskustelu siitä, millainen fyysinen kontakti on luontaista ja tarkoituksenmukaista lajissa. Hyvän toiminnan ja häirinnän rajojen määrittämisen pohjana voi käyttää Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan suosituksia häirinnän ennaltaehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä. Keskustelun vetäjän on hyvä ottaa esiin mahdollisimman konkreettisia esimerkkejä tilanteista, jotka kuvaavat, milloin asiaan kuuluva kontakti menee kosketteluksi.

Osion suosituksissa todetaan mm. näin: ”Aikuinen ei saa koskea urheilijaa tavoilla, jotka voidaan kohtuudella tulkita jommankumman näkökulmasta seksuaaliseksi tai eroottiseksi, kuten esimerkiksi koskea tarkoituksellisesti sukupuolielimiä, takamusta tai rintoja.”

Samassa yhteydessä on syytä sopia, miten kuka tahansa toimintaan osallistuva voi ottaa häirintäkokemuksen esiin joko suoraan kyseisen henkilön kanssa tai nimettömästi yhteisesti sovitun yhteyshenkilön kautta.

Case 3

Aikuisen ja nuoren urheilijan seurustelusuhde vaatii aina arviointia, koska kysymyksessä on valtasuhde. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan neljännessä suosituksessa todetaan mm. näin: ”Sukupuoliakti ja -suhteet aikuisen ja nuoren urheilijan välillä ovat tuskin missään olosuhteissa sallittuja.”

Case-pohdinnassa voi hyödyntää SLU:n linjausta ”Aikuisten valmentajien ja nuorten urheilijoiden välisistä seurustelusuhhteista” (2004).

Case 4

Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan mukaan häirintää voi olla esimerkiksi seksuaalinen koskettelu. Peilaa urheilijan kertomaa osion suosituksiin häirinnän ehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä. Suosituksissa todetaan mm. näin:

”Aikuinen luo sellaisen ilmapiirin ja ympäristön, jossa urheilija tuntee ruumiillisen koskemattomuutensa, itsemääräämisoikeutensa ja liikkumiseensa turvatuksi.”

”Aikuinen pidättäytyy kaikista mahdollisista urheilijaan kohdistuvista seksuaalisen vallankäytön muodoista ja/tai sukupuolisesta häirinnästä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että aikuinen ei tyydytä urheilijan kautta omia seksuaalisia tarpeitaan.”

Tilanne vaatii välitöntä puuttumista. Ks. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan ohjeet häirinnän käsittelyyn kohdassa ”Vakava epäily hyväksikäytöstä”.

Case 5

Aikuisen ja nuoren urheilijan seurustelusuhde vaatii aina arviointia, koska kysymyksessä on valtasuhde. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan suosituksissa todetaan mm. näin: ”Sukupuoliakti ja -suhteet aikuisen ja nuoren urheilijan välillä ovat tuskin missään olosuhteissa sallittuja.”

Keskustelussa voi hyödyntää SLU:n linjausta ”Aikuisten valmentajien ja nuorten urheilijoiden välisistä seurustelusuhhteista” (2004).

Case 6

Peilaa urheilijan kertomaa Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan kuvaukseen häirinnän ilmenemisestä. Häirintä voi olla esimerkiksi vartaloon liittyviä huomautuksia tai halventavia tai seksistisiä vitsejä.

Peilaa urheilijan kertomaa myös osion suosituksiin häirinnän ennaltaehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä. Suosituksissa todetaan mm. näin: "Aikuinen pidättäytyy kaikesta sellaisesta toiminnasta tai kohtelusta, joka loukkaa urheilijan ihmisarvoa..." sekä "Aikuinen pidättäytyy sanallisista intimitteetin loukkauksista".

Ks. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan ohjeet häirinnän käsittelyyn.

Case 7

Peilaa urheilijan kertomaa Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan kuvaukseen häirinnän ilmenemistavoista. Häirintä voi olla esimerkiksi sukupuolisesti vihjailevia eleitä tai ilmeitä.

Peilaa urheilijan kertomaa myös oppaan suosituksiin häirinnän ehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä. Suosituksissa todetaan mm. näin: "Aikuinen ei luo seksuaalisesti latautunutta ilmapiiriä."

Ks. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan ohjeet häirinnän käsittelyyn.

Case 8

Peilaa urheilijan kertomaa Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan kuvaukseen häirinnän ilmenemistavoista. Häirintä voi olla esimerkiksi vartaloon liittyviä huomautuksia.

Peilaa urheilijan kertomaa myös oppaan suosituksiin häirinnän ehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä. Suosituksissa todetaan mm. näin: "Aikuinen pidättäytyy kaikesta sellaisesta toiminnasta tai kohtelusta, joka loukkaa urheilijan ihmisarvoa..." sekä "Aikuinen ei luo seksuaalisesti latautunutta ilmapiiriä."

Ks. Lupa välittää – lupa puuttua -osion ohjeet häirinnän käsittelyyn.

Case 9

Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan mukaan häirintää voi olla esimerkiksi yksityiselämään liittyvät huomautukset tai kysymykset. Aikuisen

tulisi pidättäytyä sukupuolisuuteen kohdistuvista kommentteista, jotka eivät ole hyvien käytöstapojen mukaisia.

Peilaa urheilijan kertomaa myös oppaan suosituksiin häirinnän ehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä. Suosituksissa todetaan mm. näin: "Aikuinen ei luo seksuaalisesti latautunutta ilmapiiriä." sekä "Aikuinen pidättäytyy sanallisista intimitteetin loukkauksista". Viimeksi mainittu suositus viittaa seksuaalisävytteisiin kommentteihin ja vihjailuihin, kuten törkeät huomautukset ja asiattomat kysymykset urheilijan sukupuolielämästä.

Ks. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan ohjeet häirinnän käsittelyyn.

Case 10

Tässä casessa nousee esiin valmennussuhteeseen liittyvä huolenpidon kulttuuri, johon liittyy toisinaan valtasuhteen väärinkäyttöä. Valmennussuhde voi olla perheenomainen suhde; valmentaja on kuin isä tai äiti, urheilijat kuin lapsia. Mahdollisista ongelmista on vaikea puhua "perheen" ulkopuolella, koska urheilijalta oletetaan lojaaliutta. Joskus valmennussuhde on liian suljettu. Ulkopuolisille se saattaa kuitenkin näyttäytyä vain myönteisenä läheisyytenä.

On tärkeää, että urheilijan ympärillä on valmentajan lisäksi muitakin tukihenkilöitä, joiden kanssa hän voi puhua avoimesti. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaassa korostetaan, että avoin keskustelu vaikeistakin asioista on tarpeellista eli on tärkeää luoda ilmapiiri, jossa voidaan puhua kaikista asioista.

Ennen valmennus- tai ohjaussuhteen alkua luodaan pelisäännöt yhdessä vanhempien kanssa esimerkiksi osion suositusten pohjalta. Suosituksissa todetaan mm. näin: "Aikuinen luo sellaisen ilmapiirin ja ympäristön, jossa urheilija tuntee ruumiillisen koskemattomuutensa, itsemääräämisoikeutensa ja liikkumisensa turvatuksi." Tällöin luodaan myös yhteinen käsitys siitä, millainen fyysinen kontakti ja läheisyys on luontaista ja välttämätöntä lajissa.

Ks. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan ohjeet häirinnän käsittelyyn.

Case 11

Ennen valmennus- tai ohjaussuhteen alkua luodaan pelisäännöt yhdessä vanhempien kanssa esimerkiksi Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan suositusten pohjalta. Keskustelun pohjalta muodostuu yhteinen käsitys siitä, mitkä asiat kuuluvat normaaliin harjoitusrutiiniin ja valmentajan tehtäviin. Samalla tunnustetaan myös normaalista poikkeava käyttäytyminen.

Samassa yhteydessä on syytä sopia, miten kuka tahansa seuran toimintaan osallistuva voi ottaa häirintäkokemuksen esiin joko suoraan kyseisen henkilön kanssa tai nimettömästi yhteisesti sovittuun yhteyshenkilön kautta.

Case 12

Tilannekuvaus kertoo tarpeesta käydä yhteistä keskustelua erityisesti urheilijoiden käyttämiä tiloja koskien. Hyvän toiminnan ja häirinnän rajojen määrittämisen pohjana voi käyttää Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan suosituksia häirinnän ehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä. Suositusten mukaan "... aikuinen käyttäytyy hienotunteisesti ja kunnioittavasti urheilijaa ja hänen käyttämiään tiloja kohtaan."

Case 13

Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan mukaan häirintää voi olla esimerkiksi seksuaalinen koskettelu. Peilaa urheilijan kertomaa oppaan suosituksiin häirinnän ehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä.

Suosituksissa todetaan mm. näin:

"Aikuinen luo sellaisen ilmapiirin ja ympäristön, jossa urheilija tuntee ruumiillisen koskemattomuutensa, itsemääräämisoikeutensa ja liikkumisen turvatuksi."

"Aikuinen pidättäytyy kaikista mahdollisista urheilijaan kohdistuvista seksuaalisen vallankäytön muodoista ja/tai sukupuolisesta häirinnästä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että aikuinen ei tyydytä urheilijan kautta omia seksuaalisia tarpeitaan."

"Aikuinen ei saa koskea urheilijaa tavoilla, jotka voidaan kohtuudella tulkita jommankumman näkökulmasta seksuaaliseksi tai eroottiseksi, kuten esimerkiksi koskea tarkoituksellisesti sukupuolielimiä, takamusta tai rintoja."

Ks. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan ohjeet häirinnän käsittelyyn

Case 14

Tilannekuvaus kertoo tarpeesta käydä yhteistä keskustelua erityisesti urheilijoiden käyttämiä tiloja koskien. Hyvän toiminnan ja häirinnän rajojen määrittämisen pohjana voi käyttää Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan suosituksia häirinnän ehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä. Suositusten mukaan "... aikuinen käyttäytyy hienotunteisesti ja kunnioittavasti urheilijaa ja hänen käyttämiään tiloja kohtaan, joita ovat esimerkiksi pukuhuoneet."

Case 15

Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan mukaan häirintää voi olla esimerkiksi seksuaalissävyytteiset ehdotukset tai seksuaaliseen käytökseen viittaavat kutsut. Peilaa urheilijan kertomaa oppaan suosituksiin häirinnän ehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä.

Suosituksissa todetaan mm. näin:

"Aikuinen pidättäytyy kaikista mahdollisista urheilijaan kohdistuvista seksuaalisen vallankäytön muodoista ja/tai sukupuolisesta häirinnästä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että aikuinen ei tyydytä urheilijan kautta omia seksuaalisia tarpeitaan."

Ks. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan ohjeet häirinnän käsittelyyn.

Case 16

Tapauskuvaus nostaa esiin tarpeen käsitellä häirinnän tematiikkaa kaikkien liikunnan ja urheilun parissa toimivien toimijoiden – myös tuomareiden – parissa.

Case 17

Tässä casessa nousee esiin idolirakastumisen tematiikka. Idolirakastuminen kohdistuu usein aikuiseen. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaassa korostetaan, että aikuisen tulee tietää vastuunsa myös siinä tilanteessa, kun nuori ihastuu valta-asemassa olevaan aikuiseen. Aikuinen ei saa vastata nuoren urheilijan tunteisiin tai ehdotuksiin ja hänen tulee asettaa ystävällisesti rajat nuoren käyttäytymiselle.

Oppaan suosituksissa todetaan, että aikuisen vastuulla on pidättäytyä toimimasta nuoren puolelta tulevien seksuaalissävyytteisten ehdotusten mukaisesti, sillä nuori ei välttämättä tiedä tekonsa seurauksia.

Case 18

Ks. case 17.

Case 19

Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan mukaan häirintää voi olla esimerkiksi yksityiselämään liittyvät kysymykset, seksuaalissävyytteiset puhelinoimitot tai tekstiviestit sekä toistuvat seksuaalissävyytteiset ehdotukset tai seksuaaliseen käytökseen viittaavat kutsut.

Peilaa urheilijan kertomaa oppaan suosituksiin häirinnän ehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä. Suosituksissa todetaan mm. näin: "Aikuinen pidättäytyy tunkeutumasta urheilijan yksityiselämään siinä määrin kuin se ei ole välttämätöntä yhteisesti sovitun pyrkimyksen saavuttamiseksi."

Ks. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan ohjeet häirinnän käsittelyyn.

Case 20

Aikuisen ja nuoren urheilijan seurustelusuhde vaatii aina arviointia, koska kysymyksessä on valtasuhde. Casen käsittelyssä voi hyödyntää SLU:n linjausta "Aikuisten valmentajien ja nuorten urheilijoiden välisistä seurustelusuhteista" (2004).

Case 21

Case on esimerkki häirinnän kohteen reaktiosta sukupuoliseen häirintään. Nuoremmat pysyvät usein hiljaa, koska eivät ole varmoja siitä, miten heidän itsensä tai aikuisen tulee toimia.

On tärkeää varmistaa, että urheilijalla on tukihenkilöitä, joiden kanssa hän voi puhua avoimesti. Lupa välittää – lupa puuttua -oppaassa korostetaan, että avoin keskustelu vaikeistakin asioista on tarpeellista eli on tärkeää luoda ilmapiiri, jossa lapsille ja nuorille viestitään, että yhdessä voidaan puhua kaikista asioista.

Ennen valmennus- tai ohjaussuhteen alkua luodaan pelisäännöt yhdessä vanhempien kanssa esimerkiksi oppaan suositusten pohjalta. Suosituksissa todetaan mm. näin: "Kaikissa valmennus- ja ohjaustilanteissa, kilpailuissa ja matkustettaessa aikuinen käyttäytyy hienotunteisesti ja kunnioittavasti urheilijaa ja hänen käyttämiään tiloja kohtaan."

Case 22

Case on esimerkki häirinnän kohteen tavasta käsitellä ongelmaa huumorilla. Mitä vanhempi urheilija on, sitä todennäköisemmin hän tuo ongelman ilmi. Nuoremmat pysyvät usein hiljaa, koska eivät ole varmoja siitä, miten heidän itsensä tai aikuisen tulee toimia.

Case 23

Tässä casessa nousee esiin idolirakastumisen tematiikka. Asiasta on tärkeä käydä keskustelua valmentajan kanssa, jotta hän tunnistaa erityisen asemansa nuorten näkökulmasta ja oman käyttäytymisensä vaikutukset joukkueen toimintaan sekä tilanteeseen liittyvät ongelmat.

Tulevien ongelmien välttämiseksi on syytä luoda pelisäännöt yhdessä vanhempien kanssa esimerkiksi Lupa välittää – lupa puuttua -oppaan suositusten pohjalta. Keskustelun pohjalta muodostuu yhteinen käsitys siitä, mitkä asiat kuuluvat normaaliin harjoitusrutiiniin ja valmentajan tehtäviin.

Case 24

Casea varten ei ole olemassa valmista ohjeistusta, mutta sitä voidaan peilata oppaan suosituksiin häirinnän ehkäisemiseksi liikunnan ja urheilun piirissä. Missä määrin valmentajan väliintulo on nuoren urheilijan suojelua? Missä tilanteissa se voi olla tämän yksityiselämään tunkeutumista? Miten nuoria urheilijoita voidaan valmistaa kohtaamaan ihailijoita tai kokonaisia fanilaumoja? Keskustelussa on hyvä tunnistaa, ettei nuori välttämättä osaa ennakoida oman toimintansa seurauksia. Yhteisymmärryksen löytämiseksi asiasta on tärkeä käydä periaatekeskustelua urheilijan ja hänen vanhempiensa kanssa.

Ulkopuolisen ihailijan mahdollista suhdetta nuoreen urheilijaan voi peilata myös SLU:n linjaukseen "Aikuisten valmentajien ja nuorten urheilijoiden välisistä seurustelusuhhteista" (2004).

Case 25

Tilannekuvaus kertoo tarpeesta luoda lajikohtaiset pelisäännöt koskien tiedotusvälineiden osallistumista kisatapahtumaan. Joissakin joukkuelajeissa sääntönä on se, että median edustajilla ei ole pääsyä esimerkiksi urheilijoiden pukukoppiin. Liiton linjaus olisi hyvä kirjata kisaesitteisiin, kilpailuaikatauluihin tms. Sen pohjalta valmentajat ja muut toimijat voivat puuttua mahdolliseen urheilijoiden keskittymistä haittaavaan tai muuhun epätarkoituksenmukaiseen toimintaan.

*Lupa välittää – lupa puuttua – casekortit
Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry 2006
Toimittanut: Nelli Koivisto*